WIE GAF WERKELIJK DE NAAM AAN GALEOMMA TURTONI?

door

Henk K. Mienis

De in de titel gestelde vraag, "Wie gaf werkelijk de naam aan Galeomma turtoni?", lijkt een beetje overbodig, nadat Van Aartsen, Menkhorst & Gittenberger (1984: 63) als auteur Turton, 1825 beschouwen onder verwijzing naar Warén (1983). Woordelijk schrijven zij: "Ofschoon vele schrijvers deze soort toegeschreven hebben aan Sowerby, die de redacteur van het tijdschrift was, waarin de soort beschreven is, is de beschrijving door Turton uitgevoerd, zoals onlangs door Warén (1983) is verzekerd" (vert. HKM). Een niet kritische lezer kan het hierbij laten: Galeomma turtoni Turton, 1825! Dus hebben we hier klaarblijkelijk te maken met een auteur, die in de beschrijving van een nieuwe soort, deze soort naar zich zelf vernoemt. Heeft William Turton zich inderdaad op deze wijze willen vereeuwigen? Een dergelijke handelswijze was echter ook in de tijd van Turton (1762-1835) iets, dat niet door de beugel kon.

Misschien is er iemand onder de lezers, die een opmerking wil maken: "Waarom al deze drukte, hij heeft toch al eens eerder iets dergelijks gepresteerd. Wat te zeggen van Epitonium turtonis (Turton, 1819)!" Hoewel zo'n opmerking inderdaad voor de hand ligt, heeft Turton (1819: 208) in werkelijkheid deze soort in de vorm van Turbo turtonis opgedragen aan zijn dochter. "Wij hadden deze schelp beschouwd als niets anders dan een bruine variatie van de laatste (= Epitonium clathrus, HKM) tot dat zijn specifieke verschillen aan ons uitgelegd werden door mejuffrouw Turton, wier naam wij aan de soort verbonden hebben...." (vrije vert. HKM). Dat inderdaad zijn dochter nauw aan zijn malacologisch onderzoek meewerkte, blijkt wel uit de titel van het boek, waarin Turton deze Epitonium beschreef: "A conchologi dictionary of the British Islands by William Turton, M.D. assisted by his daughter". De enige fout, die Turton gemaakt heeft, is dus eigenlijk de juiste grammaticale uitgang van de soortnaam, die turtonae had moeten zijn.

Nu echter terug naar Galeomma turtoni Turton/Sowerby of misschien zelfs nog iemand anders? Bij het doorlezen van het boven aangehaalde werk van Warén (1983) blijkt, dat deze eminente Zweedse malacoloog zich helemaal niet heeft beziggehouden met de vraag wat betreft het auteurschap van deze soort. Immers in de bespreking van de door Turton ingevoerde geslachtsnamen schrijft Warén (1983: 165): "Galeomma Turton, 1825, p. 361. Type species: Galeomma turtoni Sowerby, by monotypy", terwijl in de bespreking van de soorten Warén (1983: 170) het heeft over "turtoni/Galeomma/Turton, 1825, p. 361"! Dit is verre van een verzekering van de auteursnaam, zoals door Van Aartsen, Menkhorst & Gittenberger (1984: 63) beweerd wordt. Ik denk dat Warén net zo met zijn handen in het haar gezeten heeft, als de schrijver van deze regels. De zaak is dan ook wel erg ingewikkeld. De soort verscheen namelijk als volgt in het werk van Turton (1825: 361):

ART. XLIII. *Description of some new British Shells; accompanied by figures from the original Specimens. By Dr.* TURTON.

‖ 1. GALEOMMA *Turtoni.*

Char. Gen. Testa bivalvis, æquivalvis, æquilateralis, transversa; margine antico ovato-hiante. Cardo edentulus. Ligamentum internum.

Shell bivalve, equivalve, equilateral, transverse; with a large oval gape at the front margin. Hinge without teeth. Ligament internal.

Length two lines and a half; breadth not quite half an inch.

This new and very singular bivalve, we dredged up in the English Channel, alive, during a gale of wind. The shell is very tumid in the middle, and gradually sloping to the sides, which are rounded and closed. The colour is of a dull milky white; and the surface covered with short, close-set, transverse, interrupted, opake lines, very irregularly disposed, and which give the margin a serrated appearance. The beaks are rather prominent and central; the cardinal margin running nearly straight; but the front margin a little rounded, with a large oval eye-like transverse gape, extending the whole breadth.

In the Linnean arrangement it would rank with the *Myæ*. Dr. Goodall, who carefully examined our specimen, thinks he has somewhere seen a single valve, which from the peculiar markings of the surface, cannot be mistaken for any other known shell.

Icon. tab. xiii. fig. 1.

Mus. nost.

‖ Dr. Turton had omitted to give a specific appellation to this shell, probably supposing it to be the only species known. Mr. Sowerby however informs us that he has two other species, one from the Mauritius and the other from Van Diemen's Land; it is therefore necessary that a specific name should be given to this species, and we have chosen *Turtoni*, in honour of the first describer of the genus.—*Editors.*

Uit de voetnoot op pagina's 361-362 blijkt dus dat Turton alleen het geslacht van een naam voorzien had: Galeomma, en dat onder raadpleging van Sowerby, de redacteurs van het tijdschrift de naam turtoni voorgesteld hebben. Deze naam turtoni is de enige cursief gedrukte onder de namen, die de beschrijvingen van alle nieuwe soorten in dit werk vooraf gaan. In alle andere gevallen (geslachts- en soortnamen) wordt gebruik gemaakt van hoofdletters. Hieruit blijkt volgens mij overduidelijk, dat het werkelijk in de bedoeling lag van de redacteurs van het tijdschrift om William Turton op deze manier te eren. Turton kan dus volgens mij onmogelijk als de naamgever van de soort Galeomma turtoni beschouwd worden. Maar wie dan wel?

De redactie van het tweede deel van "The Zoological Journal" werd gevormd door de volgende personen: Thomas Bell, John George Childern, James de Carle Sowerby en G.B. Sowerby. Allen hebben zich op een of andere wijze verdienstelijk gemaakt op het gebied van de malacologie: als auteur (Bell, en de beide Sowerby's), als illustrator (James de Carle Sowerby), of als verzamelaar (Childern). Allen komen dus in aanmerking als auteur van deze soort. Volgens de voetnoot heeft Sowerby in dit geval slechts als raadgever gefungeerd, zodat hij eigenlijk ook afvalt! Moeten wij dan als eigenlijke naamgevers Bell, Childern en J. de C. Sowerby beschouwen?

Ik denk dat slechts een uitspraak van de Internationale Commissie voor Zoölogische Naamgeving deze gordiaanse knoop kan ontwarren.

Literatuur

AARTSEN, J.J. VAN, H.P.M.G. MENKHORST & E. GITTENBERGER, 1984. The marine mollusca of the Bay of Algeciras, Spain, with general notes on Mitrella, Marginellidae and Turridae. - Basteria, Suppl. 2: 1-135.

TURTON, W., 1819. A conchological dictionary of the British Islands. 272 pp. John Booth, London.

---, 1825. Description of some new British shells; accompanied by figures from the original specimens. - Zool.Journ., 2: 361-367, pl. 13.

WAREN, A., 1983. Marine mollusca described by W. Turton and W. Clark. - J.Conch., 31: 161-171.